

TUSSEN GRONINGEN EN DE INTERNATIONALE TRADITIE

De albums en boeken van Meindert Talma

Meindert Talma (1968, geboren in Friesland, woonachtig in Groningen) wordt soms even liefkozend als paradoxaal “Nederlands onbekendste popster” genoemd. Die beschrijving nam hij over als ondertitel van een reeks autobiografische romans waarvan in 2017 het tweede deel verscheen: *Je denkt dat het komt*. Die twee boeken (beide mét cd) kunnen heel goed gelezen worden als introductie tot zijn oeuvre. Ze laten een brede context zien – persoonlijk, sociaal, muzikaal – waardoor de albums aan kracht winnen.

Het eerste boek, *Kelderkoorts* uit 2013, behandelt de vroege jaren van Talma’s muzikant-zijn, het ontstaan van zijn band The Negroes en het maken van zijn debuut *Hondert punten* [sic]. In *Je denkt dat het komt* doet Talma verslag van het ontstaan van een aantal volgende platen en van zijn eerste boek (*Dammen met ome Hajo* uit 1999, eveneens voorzien van cd). Hoewel het gaat om “een cyclus autobiografische romans”, is roman niet helemaal het juiste woord – dat is overigens geen diskwalificatie. Beide boeken doen nauwelijks aan verhaalopbouw en subtekst, en op papier is Talma geen groot stilist. Het zijn eerder fijne lappendekens van anekdotes, korte verhalen, autobiografische herinneringen en de teksten van de nummers op de cd. In *Je denkt dat het komt* wordt dat geheel aangevuld met een grote hoeveelheid citaten uit nieuwsartikelen, vooral over Talma en The Negroes. Het gevolg van deze aanpak is dat beide boeken behoorlijk vol zijn geworden. Ze zijn gevuld met de excentriciteiten van Talma en van de mensen om hem heen, beschrijvingen van de pop- en literatuurscenes in het Groningen en het Friesland van de jaren negentig, kwajongensachtige passages over het interviewen van een beroemde Friese schrijver (en vervolgens ladderzat met hem worden), en de rampzalige deelname aan een tv-quiz. Met een boek dat expliciet als autobiografische roman in de markt gezet wordt, moet je natuurlijk voorzichtig zijn als het gaat om wat echt is en wat niet, maar toch lijkt afgestudeerd historicus Talma

Talma bevindt zich niet tussen twee werelden, hij is ze allebei tegelijkertijd: lokaal én internationaal

uitgebreide documentatie te willen aanleggen. De dialogen zijn heel spreektaalig, nauwelijks gestileerd en inclusief veel flauwe grappen – wederom geen diskwalificatie – alsof ze transcripties zijn van toen gemaakte geluidsopnamen.

Ook een heel interessante lap van de deken die *Je denkt dat het komt* heet: het lijstje van muzikanten met wie Meindert Talma & The Negroes in de jaren negentig is vergeleken door Nederlandse popjournalisten. The Velvet Underground staat naast Boudewijn de Groot; André Manuel naast Eels. Naast die paar Nederlandstalige artiesten duiken er op dat lijstje vooral internationale namen op die veelal te positioneren zijn in hoeken die je lofi en alternatieve rock kunt noemen: Will Oldham, Pavement, Daniel Johnston, Radiohead. Die opsomming is boeiend omdat Talma’s muziek duidelijk in een internationale context geplaatst wordt, terwijl er in de Nederlandstalige popkritiek de laatste jaren iets omgekeerd aan de hand is: wie in het Nederlands zingt wordt tegenwoordig (veel te) snel vergeleken met anderen die Nederlands zingen. Talma’s werk puur binnen dat nationale kader behandelen, is vrij zinloos, alleen al omdat zijn werk herinneringen oproept aan buitenlandse collega’s, zonder aan eigenheid in te te boeten.

De link met lofi – *low fidelity*, oftewel geluidsopnamen van lagere geluidskwaliteit dan gebruikelijk – is vrij logisch. Talma’s debuut, het vooral op toetsenpartijen drijvende *Hondert punten* (1996), werd in een woonkamer opgenomen met een viersporenrecorder. De opnames zijn wat gruisig, de verschillende partijen zijn soms nogal onlogisch gemixt en de zang lijkt regelmatig wat op de achtergrond te

Meindert Talma © Henk Veenstra

raken. Maar er is nog een belangrijke link met de lofibeweging: de liedjes zijn kort en niet zelden (schijnbaar) onafgemaakt. In *Kelderkoorts* noemt Talma dan ook de Amerikaanse lofiband Guided By Voices als voorbeeld, vanwege hun albums met korte liedjes die in elkaar overlopen. Talma zelf zingt eerder expressief dan mooi of zuiver, en de liedjes hebben vaak iets excentrieks. Dat zijn allemaal belangrijke karakteristieken van veel van de artiesten met wie hij vergeleken wordt.

Vooraf in *Je denkt dat het komt* stipt Talma de muzikanten aan die hem beïnvloed hebben. Dat doet hij op sympathieke wijze: hij wijdt niet node en oeverloos uit over muzikale details, maar vertelt dat hij tijdens een festival een keer naast Lou Reed stond te urineren, en over hoe hij Reeds solowerk en de platen van The Velvet Underground ontdekte. Op de cd staat vervolgens een liedje met de typische Reed-titel 'Lena zegt', een langzame, slepende rocker in de traditie van The Velvet Underground. Een andere passage is gewijd aan de eerste keer dat hij *The Piper at the Gates of Dawn* hoorde, het debuut van Pink Floyd waarvan Syd Barrett (1946-2006) toen nog lid was. Hoewel Talma het nauwelijks heeft over Barretts twee prachtige, vreemde soloalbums –

Talma's liedjes worden nooit sleetse imitaties van Amerikaanse en Britse voorbeelden

qua karakter lofi avant la lettre – is hun invloed duidelijk te horen op *Hondert punten*.

Talma bleef niet lofi werken. De geluidskwaliteit werd na een tijdje beter en de gekte werd vaker beteugeld. Dat wil niet zeggen dat alles is veranderd. Een opvallende constante zijn de vaak droogkomische teksten die – overigens net als de boeken – voor een groot deel nog draaien om Talma-thema's als mislukte (liefdes)avonturen en excentrieke of opmerkelijke figuren. Opvallend daarbij is dat hij regelmatig kiest voor personen die net als hij een duidelijke link hebben met Groningen of Friesland. Op conceptalbum *Werkman* (2015) kruipt hij in de huid van de gelijknamige Groningse kunstenaar, en het album *Jannes van der Wal* (2016) bevat onder meer een 22 minuten lange navertelling van het opmerkelijke leven van de in Friesland geboren

dammer. Deze ballade roept tegelijk herinneringen op aan de plaatkantvullende (verhalende) nummers van Bob Dylan. 'De ballade van Jannes van der Wal' is een mooi voorbeeld van hoe Talma enerzijds voor een nationale of zelfs vrij lokale thematiek kiest, terwijl zijn muziek anderzijds duidelijk binnen een internationale context en traditie functioneert. Samen met de Nederlands- en Friestalige teksten (de eerste zijn in de meerderheid) zorgt die thematiek er ook voor dat Talma's liedjes nooit sleetse imitaties worden van Amerikaanse en Britse voorbeelden. Hij bevindt zich eigenlijk ook niet tussen twee werelden, hij is ze allebei tegelijkertijd. Mooi voorbeeld: hij werkte mee aan projecten die eer betoonden aan Bob Dylan én aan Annie M.G. Schmidt.

Hoewel hij na een paar albums het lofpad verliet, staat Talma's muziek nog altijd behoorlijk in een Engelstalige traditie. De albums bij zijn recentste boeken putten uit een breed spectrum van popmuziek: rock- en pianonummers wisselen elkaar af, afgewisseld met een rockabillypastiche of elektronische postpunk. Die cd's doen daardoor wel wat denken aan een album als *Crooked Rain, Crooked Rain* (1994) van de Amerikaanse band Pavement: die plaat was qua geluid ook (veel) minder lofi dan eerder werk, maar nog wel heel speels en niet vies van opvallende uitstapjes.

Hoezeer internationale muziek, autobiografie en het nabije bij Talma aan elkaar verwant zijn, valt misschien nog wel het best te horen op het met The Negroes gemaakte album *Nu geloof ik wat er in de bijbel staat* (2007). Dat bestaat uit vertalingen van oude Amerikaanse nummers en traditionals, veelal uit de blues en geënt op de bijbel. Deze versies roepen herinneringen op aan Nick Cave en Tom Waits, maar wie Talma's romans heeft gelezen zal ook ergens anders aan moeten denken: diens religieuze opvoeding in een gereformeerd dorp in Friesland, beschreven zonder wroeging of spot à la Wolkers. Hoe hemelsbreed ver weg de oorsprong van die liedjes ook mag liggen, Talma en het oorspronkelijke Amerikaanse materiaal delen belangrijke wortels. Ook dat laat zien hoe erg het persoonlijke en het dichtbij hem zijn verknoopt met een bredere (buitenlandse) context; zijn leven met zijn kunst; zijn boeken met zijn muziek.

MAARTEN BUSER

www.meindertalma.nl

BRONNEN

Meindert Talma

- *Je denkt dat het komt* (2017, boek + cd, uitgeverij Passage / Excelsior Recordings)
- *Jannes van der Wal* (2016, cd, Excelsior Recordings)
- *Werkman* (2015, cd, Amsterdam / Excelsior Recordings)
- *Kelderkoorts* (2013, boek + cd, uitgeverij Passage / Excelsior Recordings)

Meindert Talma & The Negroes

- *Nu geloof ik wat er in de bijbel staat* (2007, cd, Excelsior Recordings)
- Meindert Talma & The Negroes, *Hondert punten* (1996, cd, Oetstar Rekkers)